

1. Signalenlijst Jeugdprostitutie

De onderstaande factoren en bevindingen kunnen duiden op signalen van Jeugdprostitutie. Het betreft een niet limitatieve opsomming van voorbeelden die vanzelfsprekend niet allemaal hoeven op te gaan.

☒	Signaal	Punten
1. Omstandigheden van dwang, geweld en afhankelijkheid¹		
☐	Beschikking over een vals paspoort of vervalst paspoort	10
☐	Angst voor geweld en bedreigingen	10
☐	Onredelijk hoge afdracht van inkomsten	06
☐	Er is sprake van schuldopbouw bij derden	10
☐	Betrokkene heeft geen zelfstandige bewegingsvrijheid	10
☐	Chantage of bedreiging van familie	10
☐	Onder dwang bepaalde seksuele handelingen moeten verrichten	10
☐	Dreiging met of daadwerkelijke toepassing van geweld. Bijvoorbeeld het dragen van sporen van lichamelijke mishandeling	10
☐	Relatie met personen met relevante antecedenten of locaties die geassocieerd worden met prostitutie of mensenhandel	06
☐	Kenmerken die duiden op een afhankelijkheidsrelatie. Bijvoorbeeld tatoeages, controle op waar betrokkene zich bevindt, voodoo	10
☐	Tips, melding van betrouwbaar geachte bekende derden. Nb., Gewicht afhankelijk van de info.	10
☐	Slaafse houding ten opzichte van vriend / pooier	10
☐	In sociaal isolement gebracht door vriend / pooier	10
2. Gedrag & Persoonlijheidskenmerken van mogelijk slachtoffer²		
☐	Heeft veel nieuwe (niet leeftijdsconforme) contacten	02
☐	Onttrekt zich aan het eigen sociale netwerk (ouders, school, vrienden). Oude vriendschappen worden beëindigd of verwaarloosd.	04
☐	Beschikt over veel nieuwe spullen (kleding, mobiele telefoon)	02
☐	Schoolverzuim en schooluitval	02
☐	Gezondheidsklachten zoals Soa, blaasontsteking, buikpijn, pijn/bloed aan anus of vagina, pijn in bovenbenen, eetproblemen, zwangerschap	06
☐	Plotselinge gedragsverandering en normafwijkend gedrag. Bijvoorbeeld plotselinge belangstelling voor bepaalde jongens, snel wisselende emoties, expliciete seksualisering gedrag, opstandig en niet toegankelijk.	06
☐	Signalen uit sociale omgeving: ouders, vrienden, familie, buurtbewoners	06
☐	Alcohol en drugsgebruik	02
☐	Weinig binding met thuis: isolement	04
☐	Wegloop gedrag	04

¹ De bovenstaande signalen zijn afkomstig uit de signalenlijst van politie voor de prostitutie controle en de Aanwijzing Aanpak Mensenhandel, de richtlijn van het college van Procureurs Generaal voor de opsporing en vervolging van mensenhandel.

² De onderstaande signalen zijn afkomstig uit het handboek 'Verkocht' van Prostitutie Maatschappelijk Werk en hebben betrekking op gedrag en persoonlijkheidsaspecten van het vermoedelijke slachtoffer. Algemeen uitgangspunt is opvallen, uitvallen en gedragsverandering (norm afwijkend gedrag)

2.Toelichting op de signalenlijst

2.1 Algemeen

Deze signalenlijst is bedoeld voor het vroegtijdig herkennen van signalen van jeugdprostitutie en loverboyactiviteiten. Zo kunnen de handelingsperspectieven van beroepsgroepen die te maken (kunnen) hebben met potentiële slachtoffers worden vergroot en daders worden opgespoord en berecht.

De signalenlijst is een instrument, een hulpmiddel om signalen van jeugdprostitutie in een vroegtijdig stadium te onderkennen en instellingen te activeren tot samenwerking om 'erger' te voorkomen.

Aan de signalenlijst is een 'meldroute' verbonden. De samenwerking tussen instanties is zo georganiseerd dat signalen gebundeld ter beschikking (kunnen) komen van politie en hulpverleners.

In Eindhoven kunnen signalen worden gemeld bij het Meldpunt jeugdprostitutie op telefoon 0900-1000111.

Bij het samenstellen van de lijst is uitgegaan van signalen die door verschillende instanties en beroepsgroepen herkend kunnen worden: politie, vrouwenopvang, hulp- en zorgorganisaties, jongerenwerkers, docenten, leerplichtambtenaren, schoolmaatschappelijk werkers en jeugdverpleegkundigen. Maar ook door ouders, familieleden of vrienden. Kortom iedereen in de directe leefomgeving van de jongeren. De lijst is gebaseerd op ervaringen en beschrijvingen van hulpverleningsorganisaties en signalen uit de Aanwijzing Aanpak Mensenhandel. De lijst is samengesteld in het kader van de integrale ketenaanpak Jeugdprostitutie & Loverboyproblematiek in Rotterdam (2005) en aangevuld met bevindingen uit de Eindhovense praktijk. De signalenlijst blijft een document in ontwikkeling. Nieuwe signalen kunnen worden genoemd bij de zorgcoördinator die kan beoordelen of het signaal aan de lijst kan worden toegevoegd.

2.2 Doelstelling van het signaleringsinstrument

- Het bevorderen van vroegsignalering van jeugdprostitutie en mensenhandel
- Het vergroten van de handelingsvaardigheden van beroepsgroepen.
- Organisaties activeren tot samenwerking en bundelen van signalen..
- Het ondersteunen van de (informatie gestuurde) opsporing en vervolging van daders.

2.3 Waardering van signalen

Aan de lijst van signalen is een puntensysteem toegevoegd dat een cumulatieve werking heeft. Deze puntenwaardering is niet bedoeld om de signalen op zich te beoordelen, want die kunnen per situatie in waarde verschillen. Iedere situatie zal dan ook op zich beoordeeld moeten worden door de betrokken partijen en ketenpartners. De waarderingssystematiek is uitdrukkelijk bedoeld om signaleerders handvatten te geven signalen vroegtijdig te onderkennen, hen alert te maken op signalen en te activeren tot samenwerking en interventies die ertoe leiden de jongeren te beschermen en de vermeende daders op te sporen en te berechten.

Er zijn veel signalen die erop kunnen wijzen dat een jongere onder dwang in de prostitutie werkt en wordt uitgebuit. In de fase van vroegsignalering zijn dit vaak

'zachte' signalen. Elk signaal op zich kan bij andere jongeren of jong volwassenen ook gezien worden. De combinatie van bepaalde signalen maakt echter dat verhoogde alertheid nodig is en er een grote kans bestaat dat er sprake is van jeugdprostitutie of loverboyactiviteiten.

De signalenlijst geeft door middel van de puntentelling aan welke combinatie van signalen verhoogde aandacht en acties van de betrokken partijen en ketenpartners vraagt.

Om de werking van de lijst van signalen eenvoudig te houden, is gekozen voor een beperkte puntentelling in even getallen, te weten 2, 4, 6, 8 en 10 punten.

Het is bovendien van belang om signalen zoveel mogelijk te duiden naar de delictsomschrijving van het mensenhandelartikel in het Wetboek van Strafrecht, zodat ze kunnen bijdragen aan de informatiegestuurde opsporing en vervolging van mensenhandel. Daarmee wordt beoogd de zogeheten loverboyproblematiek in het juiste strafrechtelijke perspectief te zetten.

0 tot 6 punten

Bij een optelling tot 6 punten is verhoogde aandacht en alertheid nodig en zal er nader onderzoek moeten plaatsvinden. De signalerende partij raadpleegt andere bronnen van informatie en schakelt ketenpartners in om meer informatie over de situatie te verzamelen en zo de signalen te duiden.

Te denken valt aan een het raadplegen van de onderwijsinstelling en het zorgteam waarin het schoolmaatschappelijk werk, de leerplichtambtenaar, mentor/docent en jeugdverpleegkundige vertegenwoordigd zijn. Het zorgsysteem van de school is gezamenlijk verantwoordelijk voor de signalering. Maar ook de buurtagent, Bureau Jeugdzorg, het lokale welzijnswerk en eventueel de ouders of het sociale systeem van de betrokkene zijn te raadplegen. Een acuut repressief ingrijpen is dan echter waarschijnlijk nog niet nodig. De rol van de buurtagent is echter wel essentieel als signaleerder en bevoegd gezag in de wijk.

Al deze informatie dient te worden doorgegeven aan het Meldpunt om bundeling van informatie te bevorderen. Een acuut ingrijpen is dan echter waarschijnlijk nog niet nodig.

Een combinatie van signalen die verhoogde aandacht vraagt is bijvoorbeeld: ´ heeft nieuwe (niet leeftijdsconforme) contacten + schoolverzuim / schooluitval + onttrekt zich aan het eigen sociale netwerk / oude vriendschappen worden beëindigd of verwaarloosd ´. Een beproefde strategie van de zogenaamde ´loverboys´ is een afhankelijkheidsrelatie tot stand te brengen en de jongeren te isoleren en los te maken van het eigen sociale (steun)systeem. Het veroorzaken van conflicten op school en op het thuisfront maakt daar deel van uit. In deze fase is het vaak nog goed mogelijk in te breken in de tactiek van de ´loverboy´. Wanneer er ook nog sprake is van bijvoorbeeld ´wegloop gedrag´ en ´specifieke gezondheidsklachten (Soa, blaasontsteking, buikpijn, eetproblemen, zwangerschap) dan is het zaak gerichte interventies uit te zetten die het beschermen van de jongeren als uitgangspunt hebben.

6 tot 10 punten

Bij een optelling tot 10 punten is de kans erg groot dat een jongere al slachtoffer is en gedwongen wordt in de prostitutie te werken of dat dit op korte termijn dreigt te gebeuren. Het uitgangspunt is dat er bij 10 punten een acuut ingrijpen nodig is. Er vindt dan melding plaats bij de politie met als doel het slachtoffer te bevrijden uit de situatie van gedwongen prostitutie, de opsporing en vervolging van de daders in gang te zetten en gezamenlijk bescherming te bieden aan het slachtoffer.

Te denken valt aan plaatsing in opvang buiten de regio. Dat kan in een juridisch en verplicht kader via een (V)OTS procedure die het Bureau Jeugdzorg start of op vrijwillige basis in de maatschappelijke of vrouwenopvang elders in het land.

De werkwijze van Bureau Jeugdzorg en Welzijn Eindhoven bij jeugdprostitutie is geprotocolleerd en maakt deel uit van het pakket aan maatregelen ter bestrijding en preventie van jeugdprostitutie en loverboyactiviteiten in Eindhoven. Via de meld- en verwijzroute is in één oogopslag te zien welke handelwijze van signaleerders verwacht wordt.

2.4 Begrippenkader

Prostitutie is het verrichten van seksuele handelingen met of voor een derde tegen betaling.

Jeugdprostitutie is het verrichten van seksuele handelingen met of voor een derde tegen betaling door een persoon die de leeftijd van 18 jaar nog niet heeft bereikt. Bij minderjarigen in de prostitutie wordt dwang voorondersteld, en worden alle partijen, behalve de minderjarige zelf, strafbaar gesteld. Jeugdprostitutie in combinatie met gedwongen prostitutie is dus mensenhandel. Alle vormen van dwang, geweld, misleiding en uitbuiting in de prostitutie worden strafbaar gesteld in het Wetboek van Strafrecht onder het mensenhandelartikel 273f.

In de context van de strafbaarstelling, is jeugdprostitutie te omschrijven als het brengen en houden van een minderjarige in de prostitutie. Dwang is geen vereiste bij minderjarigheid.

Dwangelementen zijn misleiding, uitbuiting, (dreiging met) geweld, misbruik van overwicht, schuldbinding, chantage en afpersing.

Mensenhandel is het (in ruime zin) dwingen van mensen om zich beschikbaar te stellen tot het verlenen van (seksuele) diensten of arbeid of eigen organen beschikbaar te stellen.

Het onder dwang brengen en houden van een minderjarige in de prostitutie is een strafverzwarende omstandigheid.

Mensenhandel is één van de zwaarste delicten die beschreven staan in het Wetboek van Strafrecht omdat het om feiten gaat gericht tegen de persoonlijke vrijheid van mensen, waarmee hoge (illegale) winsten worden gegenereerd en er op grove wijze slachtoffers worden gemaakt. De straf voor mensenhandel is zes jaar en kan oplopen tot 15 jaar.

Bij de delictsbeoordeling van mensenhandel doet het niet terzake of de betrokkene al eerder in de prostitutie werkte, of hij/zij wist in de prostitutie te gaan werken of zich wel of niet slachtoffer voelt en zich zo gedraagt. Ook het feit dat betrokkene bij het

bereiken van de leeftijd van 18 jaar onder vrijwillige omstandigheden in de prostitutie werkt of wil blijven werken doet niet terzake.

Kern van het delict mensenhandel vormt de uitbuiting, misleiding, dwang en aantasting van de integriteit en persoonlijke vrijheid van de persoon.

Prostitutie op zichzelf is niet strafbaar, de exploitatie van mensen in de prostitutie onder uitbuitingsomstandigheden is dat wel.

Loverboys zijn pooiers, die meisjes en jonge vrouwen emotioneel en sociaal afhankelijk maken met als doel ze in de prostitutie te werk te stellen en hun verdiensten te confisqueren. De introductie in de prostitutie en de daarop volgende uitbuiting, vinden plaats door middel van emotionele manipulatie en gaan vaak gepaard met fysieke bedreiging of mishandeling. Typerend daarbij is dat de gehanteerde methode een zodanige invloed heeft op de jongeren dat zij zich in beginsel niet bewust zijn van de misbruikrelatie.

Het begrip 'loverboy' verwijst naar de dwangstrategie die de jongens/pooiers toepassen om meisjes en jonge vrouwen aan te zetten tot prostitutie door hen te misleiden en in een afhankelijkheidsrelatie te brengen en te houden. Bijvoorbeeld door het voorwenden van een liefdesrelatie, sociale isolering, chantage of het doen aan gaan van schulden. Van liefde is geen sprake.

2.5 Profielen

Daders: Een voorlopige eerste aanzet tot een daderprofiel wordt gegeven in "‘ Loverboys: feiten en cijfers, een quickscan" van Anke van Dijke en Linda Terpstra¹. Uit hun onderzoeksproject, waarin zij negen portretten van slachtoffers en tien van 'loverboys' optekenden, komt het volgende daderbeeld naar voren:

'loverboys' zijn Nederlandse jongemannen met een (veelal) allochtone achtergrond, in de leeftijd van tussen de 20 en 30 jaar, die meisjes voor hen in de prostitutie hebben werken. De daders hebben een laag opleidingsniveau en een niet afgeronde opleiding. Zij zijn al op jonge leeftijd aan een criminele carrière begonnen en bekend bij politie en justitie voor geweldsdelicten, vermogensdelicten en andere delicten en hebben verschillende veroordelingen op hun naam staan. Loverboys rechtvaardigen zich door de verantwoordelijkheid voor hun daden bij anderen neer te leggen of bij de omstandigheden waarin zij verkeren. Ze zijn uit op macht en veel geld en hebben weinig respect voor vrouwen en weinig inlevingsvermogen ten aanzien van de meiden waarmee ze een relatie onderhouden. Loverboys zijn sociaal vaardig, zijn meesters in het manipuleren en hebben geen schuldgevoelens.

Slachtoffers: Ten aanzien van slachtoffers wordt door hulpverleners en justitiepartners vaak het volgende beeld weergegeven: slachtoffers of jongeren die een verhoogd risico lopen staan niet sterk in hun schoenen, hebben een laag opleidingsniveau of een niet afgeronde opleiding, komen uit gebroken gezinnen of hebben een ontwrichte jeugd gehad bijvoorbeeld door mishandeling of seksueel misbruik. Er zijn ook gevallen bekend van jongeren met een verstandelijke of lichamelijke handicap.

Nu is het aannemelijk dat deze groep jongeren kwetsbaar is. Het gaat immers om jongeren met een sociaal, maatschappelijk en emotionele achterstand. Kenmerkend is hun houding ten opzichte van zichzelf. Kwetsbare jongeren hebben vaak een lage

¹ISBN nummer 9066656735

zelfwaardering, hebben (nog) geen eigen identiteit, en hebben een weinig realistisch zelfbeeld (over of onderschatten zichzelf) of wereldbeeld.

Tegelijkertijd voldoen in meer algemene zin alle jongeren in de leeftijdscategorie van pakweg 12 tot 24 jaar aan dit profiel, vanwege de ontwikkelingsfase waarin zij zitten (puberteit en adolescentie). Een hang naar avontuur, het verkennen en verleggen van grenzen en soms gewoon domweg pech.

Het kan iedereen overkomen.

Wat helpt is alert te zijn op signalen en vermoedens bespreekbaar te maken. Bij vermoedens over jeugdprostitutie is het advies om te overleggen met een deskundig hulpverlener op dit gebied.

In Eindhoven kunt u daarvoor terecht bij het Meldpunt Jeugdprostitutie op telefoon 0900-1000111. Het Meldpunt biedt consult en advies bij het duiden van signalen aan de hand van het signaleringsinstrument en schakelt zo nodig extra hulp in via de zorgcoördinator.